

М. М. Вегеш

Волошин Августин Іванович

ВОЛОШИН Августин Іванович (псевд. – Верховинський Андрій; 17. 03. 1874, с. Келечин Марамороського комітату, нині Міжгірського р-ну Закарпатської обл. – 19. 07. 1945, Москва) – президент [Карпатської України](#), громадсько-політичний діяч, греко-католицький священник, педагог, журналіст, видавець. Доктор фізики й математики горожанських шкіл (1900). Герой України (2002, посмертно). Студював богослов'я в Ужгородському теологічному ліцеї (1896) й Пожоні, закінчив Вищу педагогічну школу в Будапешті (1900). Одержав диплом учителя народних шкіл 1897. Того ж року висвячений на священника, став капеланом Цегольнянської церкви в Ужгороді. Від 1900 – професор, 1917–38 – директор Ужгородської греко-католицької учительської семінарії. 1933 Папа Пій XII іменував його папським прелатом.

Засновник, почесний голова, керівник видавничої та літературно-наукової комісії (1920) товариства «Просвіта» в Ужгороді. 1922–38 за його редакцією товариство «Просвіта» видавало щорічник «Науковий збірник товариства “Просвіта”», від 1925 – «Літературно-науковий та господарський місячник “Просвіти”» та щороку – наук.-популярний «Календар». Організатор (1929) та голова (1937–38) «Учительської громади». Редагував тижневик «Наука» (1903–14, згодом «Свобода», 1922–38), від 1921 видавав релігійний місячник «Благовестник». З його ініціативи для ведення друкарської та видавничої справи в Ужгороді засновано товариство «Унію» (1902–38) та видавництво «Пчолка». 1907 випустив угорською мовою «Практичну граматику малоруської мови» (перевидання 1920), де обстоював живу народну мову та мовну спільність українців. Член-засновник, голова Руської народної ради в Ужгороді. Один з організаторів Християнської народної партії, від якої був обраний послом до Чехо-Словацького парламенту (1925–29). Очолював Педагогічне товариство Підкарпатської Русі, Підкарпатський банк. 1921–24 брав участь у виданні місячника «Кооператив» та співпрацював із часописом «Підкарпатська Русь».

Державний секретар уряду [А. Бродія](#). Від 26 жовтня 1938 – прем'єр-міністр 2-го Автономного уряду Підкарпатської Русі. 15 березня 1939 сейм цього уряду в м. Хуст (нині Закарпатської обл.) обрав Волошина президентом Карпатської України. Після боїв із карпатськими січовиками угорські війська зайняли край. Із частиною січовиків та уряду емігрував до

Праги.

Від 1939 – завідувач кафедри педагогіки, від 1945 – ректор УВУ. 12 травня 1945 заарештований НКВС у Празі. Ув'язнений у Московській Лефортовській та Бутирській тюрмах, де й помер від паралічу серця.

Автор низки підручників: «Азбука» (1904), «Наука о числах для 1 и 2 классов народных школ» (1919), «Педагогічна психологія», «Педагогіка і дидактика» (обидва – 1920), «Історія педагогіки для учительських семінарій», «Педагогіка и дидактика для учительських семінарій», «Памяти Александра Духновича» (усі – 1923), «О соціальному вихованню» (1924), «Коротка історія педагогіки для учительських семінарій» (1931), «Логіка», «Методика народно-шкільного навчання», «Фізика й хемія» (усі – 1935), «Коротка історія психології», «Примітки на “Меморандум” Комітета по введенню у школах російських підручників» (1937; усі – Ужгород), «Педагогічна етика», «Про шкільне право будучої української держави» (обидві – 1942), «Педагогічна методологія. Методологія навчання» (1943; обидва – Прага). Автор художніх творів, зокрема книжечок «Сорока казок», «Праздники», «Робинзон», «Ицко и Яцко» (усі – 1904), «Марійка Верховинка» (1931), «Без Бога – ні до порога» (1935), «Фабіола» (1913); «Князь Ляборець», «Син срібної Землі».

Фотоілюстрації

Основні твори

Вибрані твори. Уж., 2002.

Основні праці

Методическа грамматика карпато-русского языка для народных школ. Ч. 1–2. Уж., 1919; О письменном языке подкарпатских русинов. Уж., 1921; Спомини. Уж., 1923; Методична граматика карпато-руського языка для низших клас народных шкіл. 4-е вид. Уж., 1930; Оборона Кирилики, як оборонялися Підкарпат. Русини проти останнього атакую мадяризації перед переворотом? Уж., 1936; Спомини: Релігійно-національна боротьба карпатських русинів-українців проти мадярського шовінізму. Філадельфія, 1959.

Рекомендована література

1. Бірчак В. Карпатська Україна: Спомини і переживання. Прага, 1940;
2. Штефан А. Августин Волошин – президент Карпатської України: Спомини. Торонто, 1977;
3. Вегеш М., Туряниця В. Августин Волошин (1874–1945): Бібліографічний покажчик. Ужгород, 1994;
4. Беднаржова Т. Августин Волошин — державний діяч, педагог, мислитель. Львів, 1995;
5. Зимомря М. та ін. Августин Волошин. Ужгород, 1995;
6. Мишанич О. В. Життя і творчість Августина Волошина. Ужгород, 2002;
7. Басараб В. та ін. Августин Волошин: Нові документи і матеріали про життя і смерть президента Карпатської України. Ужгород, 2006;
8. Віднянський С., Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна в історії українського державотворення. К., 2021.

Бібліографічний опис:

Волошин Августин Іванович / М. М. Вегеш // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27856>. – Останнє поновлення : 2024.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).